प्रश्न 1.

एकपदेन उत्तरं लिखत-

(क) बुद्धिमती कुत्र व्याघ्रं ददर्श?
उत्तरम्: गहनकानने

(ख) भामिनी कया विमुक्ता?
उत्तरम्: निजबुद्ध्या

(ग) सर्वदा सर्वकार्येषु का बलवती?
उत्तरम्: बुद्धिः

(घ) व्याघ्रः कस्मात् बिभेति?
उत्तरम्: मानुषात्

(ङ) प्रत्युपन्नमतिः बुद्धिमती किम् आक्षिपन्ती उवाच?
उत्तरम्: श्रृगालम्

MATRIX STUDIES

प्रश्न 2.

अधोलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषया लिखत-

(क) बुद्धिमती केन उपेता पितुर्गृहं प्रति चलिता?
उत्तरम्: बुद्धिमती पुत्रद्वयोपेता पितुर्गृहं प्रति चलिता।

(ख) व्याघ्रः किं विचार्य पलायितः?
उत्तरम्: काचिदियं व्याघ्रमारी इति मत्वा पलायितः।

(ग) लोके महतो भयात् कः मुच्यते?
उत्तरम्: लोके महतो भयात् बुद्धिमान् मुच्यते।

(घ) जम्बुकः किं वदन् व्याघ्रस्य उपहासं करोति?
उत्तरम्: यत् मानुषादपि बिभेषि इति वदन् जम्बुकः व्याघ्रस्य उपहासं करोति।

(ङ) बुद्धिमती श्रृगालं किम् उक्तवती?
उत्तरम्: बुद्धिमती श्रृगालं उक्तवती – "रे रे धूर्त! त्वया मह्यं पुरा व्याघ्रत्रयं दत्तम्। विश्वास्य अपि अद्य एकम् आनीय कथं यासि इति अधुना वद।"

प्रश्न 3.

स्थूलपदमाधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत-

(क) तत्र राजसिंहो नाम राजपुत्रः वसति स्म।
उत्तरम्: तत्र किम् नाम राजपुत्रः वसति स्म?

(ख) बुद्धिमती चपेटया पुत्रौ प्रहृतवती।
उत्तरम्: बुद्धिमती कया पुत्रौ प्रहृतवती?

(ग) व्याघ्रं दृष्ट्वा धूर्तः श्रृगालः अवदत्।
उत्तरम्: कम् दृष्ट्वा धूर्तः श्रृगालः अवदत्?

(घ) त्वं मानुषात् बिभेषि।
उत्तरम्: त्वं कस्मात् बिभेषि?

(ङ) पुरा त्वया मह्यं व्याघ्रत्रयं दत्तम्।
उत्तरम्: पुरा त्वया कस्मै व्याघ्रत्रयं दत्तम्?

MATRIX STUDIES

प्रश्न 4.

अधोलिखितानि वाक्यानि घटनाक्रमानुसारं योजयत-

(क) व्याघ्रः व्याघ्रमारी इयमिति मत्वा पलायितः।
उत्तरम्: बुद्धिमती पुत्रद्वयेन उपेता पितुर्गृहं प्रति चलिता।

(ख) प्रत्युत्पन्नमतिः सा श्रृगालं आक्षिपन्ती उवाच।
उत्तरम्: मार्गे सा एकं व्याघ्रम् अपश्यत्।

(ग) जम्बुककृतोत्साहः व्याघ्रः पुनः काननम् आगच्छत्।
उत्तरम्: व्याघ्रं दृष्ट्वा सा पुत्रौ ताडयन्ती उवाच – "अधुना एकमेव व्याघ्रं विभज्य भुज्यताम्।"

(घ) मार्गे सा एकं व्याघ्रम् अपश्यत्।
उत्तरम्: व्याघ्रः व्याघ्रमारी इयमिति मत्वा पलायितः।

(ङ) व्याघ्रं दृष्ट्वा सा पुत्रौ ताडयन्ती उवाच – "अधुना एकमेव व्याघ्रं विभज्य भुज्यताम्।"
उत्तरम्: जम्बुककृतोत्साहः व्याघ्रः पुनः काननम् आगच्छत्।

(च) बुद्धिमती पुत्रद्वयेन उपेता पितुर्गृहं प्रति चलिता।
उत्तरम्: प्रत्युत्पन्नमतिः सा श्रृगालं आक्षिपन्ती उवाच।

(छ) 'त्वं व्याघ्रत्रयम् आनेतुं' प्रतिज्ञाय एकमेव आनीतवान्।
उत्तरम्: 'त्वं व्याघ्रत्रयम् आनेतुं' प्रतिज्ञाय एकमेव आनीतवान्।

(ज) गलबद्धश्रृगालकः व्याघ्रः पुनः पलायितः।
उत्तरम्: गलबद्धश्रृगालकः व्याघ्रः पुनः पलायितः।

प्रश्न 5.

सन्धिं / सन्धिविच्छेदं कुरुत-

(क) पितुर्गृहम् – पितुः + गृहम्
(ख) एकैकः – एक + एकः
(ग) अन्योऽपि – अन्यः + अपि
(घ) इत्युक्त्वा – इति + उक्त्वा
(ङ) यत्रास्ते – यत्र + आस्ते

प्रश्न 6.

अधोलिखितानां पदानाम् अर्थः कोष्ठकात् चित्वा लिखत-
(दर्शितवान्, दृष्टवान्, अकथयत्, अगच्छत्, याचितवान्, गतवान्, खादितुम्, आविष्कर्तुम्, मुक्तो भवति, मग्नो भवति, पश्यति, इच्छति)

(क) ददर्श – दृष्टवान्
(ख) जगाद – अकथयत्
(ग) ययौ – गतवान्
(घ) अत्तुम् – खादितुम्
(ङ) मुच्यते – मुक्तो भवति
(च) ईक्षते – पश्यति

प्रश्न 7(अ).

पाठात् चित्वा पर्यायपदं लिखत-

(क) वनम् – काननम्
(ख) श्रृगालः – जम्बुकः
(ग) शीघ्रम् – सत्वरम्

(घ) पत्नी – भार्या
(ङ) गच्छसि – यासि

प्रश्न 7(आ).

पाठात् चित्वा विपरीतार्थकं पदं लिखत-

(क) प्रथमः – द्वितीयः
(ख) उक्त्वा – श्रुत्वा
(ग) अधुना – तदा
(घ) अवेला – वेला
(ङ) बुद्धिहीना – बुद्धिमती

MATRIX STUDIES